

SLOVENSKÝ NÁRODOPIIS

1

XVII

VYDAVATELSTVO
SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED
BRATISLAVA 1969

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

STÚDIE	
Stanislav Dúžek, Tanečná tradícia Podpofania — spôsoby uchovávanía a podmienky existencie ľudového tanca	3
Ján Botík, Obydlia rozšírených rodín v Honte	53
MATERIÁLY — ARCHÍV	
Kliment Ondrejka, Rytmičný pohyb ako zložka zvykoslavia a ľudových slávností	98
Zora Apáthyová-Rusnáková, Príspevok k bývaniu v Košických Hámroch	114
Rudolf Zátka, Rastlínstvo v živote a kultúre ľudu v Brezolupoch, okres Topoľčany	128
František Sedláčik, Poriadok pre mlyny a mlynárov z roku 1771	137
ROZHĽADY	
Ján Podolák, Seminarium ethnologicum — medziuniverzitná terénna prax poslucháčov národopisu	142
Ema Kahounová, Správa o valnom zhromaždení Národopisnej spoločnosti československej v Strážnici	145
Rezoluca Národopisné spoločnosti československé pri ČSAV	145
Kliment Ondrejka, Jubilejné Sviatky ľudového tanca, hudby a spevu vo Východnej	146
Ján Podolák, Nové národopisné pracovisko na Slovensku	149
Soňa Burlasová, VI. medzinárodný zjazd slavistov v Prahe 1968	150
Jarmila Pátková, Poznatky etnografa z cesty po Veľkej Británii	152
RECENZIE A REFERÁTY	
Sborník Slovenského národného múzea, Etnografia 8, r. LXI — 1967, (J. Pátková)	162
Jozef Štolc, Beč Slovákov v Juhoslávii I, Zvuková a gramatická stavba, (S. Svehlák)	163
Ročenka Technického múzea v Košiciach 1968, Zost. S. Butkovič a kol. (J. Hanušin)	165
Hybe večera a dnes, Na pamiatku 70., založenia mesta, Zost. O. Mrlian (J. Podolák)	167
S. St. Mokranjac, Zapisi narodnih melodija, urednik Stana Djurić-Klajn (S. Burlasová)	169
BIBLIOGRAFIA	
Milada Kubová, Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za rok 1967	170

INHALT

STUDIEN	
Stanislav Dúžek: Die Tanztradition des Gebietes „Podpofanie“ — Methoden der Erhaltung und Bedingungen der Existenz des Volkstanzes	3
Ján Botík: Wohnstätten der erweiterten Familien im Hont-Gebiet	53
MATERIALEN — ARCHIVALIEN	
Kliment Ondrejka: Die rhythmische Bewegung als Komponente des Brauchtums und der Volksfeste	98
Zora Apáthyová-Rusnáková: Beitrag über die Wohnkultur in der Ortschaft Košické Hámre	114
Rudolf Zátka: Pflanzen im Leben und in der Kultur des Volkes in Brezolupy, Kreis Topoľčany	128
František Sedláčik: Eine Mühlen- und Müllerordnung aus dem Jahre 1771	137
UMSCHAU	
Ján Podolák: Seminarium ethnologicum — Interuniversitätspraxis der Ethnographiestudenten im Terrain	142
Ema Kahounová: Bericht über die Vollversammlung der Tschechoslowakischen Ethnographischen Gesellschaft in Strážnica	145
Resolution der Tschechoslowakischen Ethnographischen Gesellschaft an der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften	145
Kliment Ondrejka: Jubiläumstage des Volkstanzes, der Volksmusik und des volkstümlichen Gesanges in Východná	146
Ján Podolák: Eine neue ethnographische Arbeitsstätte in der Slowakei	149
Soňa Burlasová: Der VI. Internationale Slawistenkongreß in Prag 1968	150
Jarmila Pátková: Erkenntnisse eines Ethnographen von einer Reise durch Großbritannien	152
REZENSIONEN UND REFERATE	
Milada Kubová: Bibliographie der slowakischen Ethnographie und Folkloristik für das Jahr 1967	170

CONTENTS

STUDIES	
Stanislav Dúžek, Dance Tradition „Podpofanie“ — Ways of the Preservation and Conditions of the Existence of the Folk Dance	3
Ján Botík, Habitations of the Enlarged Families in the Region of Hont	53
VARIOUS MATERIAL — ARCHIVES	
Kliment Ondrejka, The Rhythmic Motion as a Component of the Customs and Folk Festivities	98
Zora Apáthyová-Rusnáková, Contribution to the Habitation in the Village of Košické Hámre	114
Rudolf Zátka, Plants in the Life and Culture of the People in the village Brezolupy, district Topoľčany	128
František Sedláčik, Regulation for Mills and Millers from the Year 1771	137

Na I. strane obálky: Rytmičná hra Lopatkovanie zo Starcej Huty (Podpofanie). Fotoarchiv ÚHV SAV, Foto S. Dúžek, 1968

I. Seite des Umschlags: Rhythmisches Spiel „Lopatkovanie“. Aufnahmen: S. Dúžek, 1968

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

SPOLNÝ UCHOVÁVAČA A POŠTIEVKA

EXISTENCIA CULOVENO PANCA

STANISLAV BUDYŠ

1969

XVII

1969

VYDAVATELSTVO

SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

BRATISLAVA

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS

ČASOPIS SLOVENSKEJ ARMIJNEJ VÝB.

XVII

1961

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÝ REDAKTOR

Pavol Stano

Redakčná rada: Rudolf Bednárík, Soňa Burlasová, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Jaroslav Kramařík, Michal Markuš, Ján Michálek, Ján Mjartan, Stefan Mruškovič, Ján Podolák

l'agrandissement de la surface locale. De point de vue de sociologie est surtout intéressant le matériel de cette période, laquelle on peut caractériser comme une période d'une désagrégation sociale-psychique et finalement d'une destruction effective de la commune. C'est une preuve évidente du phénomène comment la commune détermine ses habitants et comment elle est déterminée par eux. Ce lien réciproque destine aussi la conjoncture et la chute tous les deux facteurs directs, c. à d. la commune et les habitants au profil historique entier.

L'article traite aussi l'immeublement, sa dislocation ainsi que la hygiène de la maison. Le travail s'intéresse aussi à la position de la femme dans la famille et aux travaux

féminins dans la maison, laquelle on peut considérer comme une maison paysanne-ouvrière.

Illustrations: 1. Košické Hámre, la partie d'une rue avec les maisons maçonnées, bâties après la première guerre mondiale. 2. Le développement du plan de la maison maçonnée nr. 57—58. 3. La division des espaces dans la maison maçonnée nr. 138. 4. La maison maçonnée du 1925. 5. Les étables et les chambrettes maçonnées communes appartenant à trois frères, bâties en 1924. 6. La vue de la partie intérieure de la maison nr. 45. 7.—11. Košické Hámre, les travaux des femmes: le transport du fumier, la plantation des pommes de terre, la fauche, le battage avec les fléaux, le filage.

RASTLINSTVO V ŽIVOTE A KULTÚRE ĽUDU V BREZOLUPOCH, OKRES TOPOLČANY

RUDOLF ŽATKO

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Podávame tri ucelené úseky z duchovnej kultúry, vybrané z rozličných materiálov, získaných krátko pred druhou svetovou vojnou dotazníkovou akciou v bývalom Bánovskom okrese. Akciu zorganizoval okresný školský inšpektorát v Bánovciach nad Bebravou roku 1936 a 1937. Bezpochyby zásluhu o jej uskutočnenie mal vtedajší školský inšpektor Koloman Sopko. Z akej iniciatívy, na či podnet alebo príkaz, nie je mi známe. Pravdepodobne iniciatíva k tejto dotazníkovej akcii vyšla priamo z Referátu Ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave. Ten istý vlastivedný dotazník ako v Bánovskom okrese bol totiž v rovnakom čase upotrebený aj v iných okresoch na Slovensku. Žiaľ, nevieme, v akom rozsahu a s akým výsledkom.

Výskumný dotazník bol dosť rozsiahly. Ako rozmnoženina o rozsahu 20—25 husto klepaných strán normalizovaného formátu mal približne 40—50 rámcových (skupinových) bodov, rozvedených v podrobnejšie heslá. Obsahove bol veľmi náročný. Vyžadoval odpovede rázu zemepisného, historického, prírodopisného, demografickoštatického, etno-

grafického, folkloristického ap. o každej jednotlivéj obci, v ktorej je škola. U učiteľov, vyplňovateľov dotazníka, predpokladal veľké pochopenie, značnú zásobu vedomostí a obeťavosť. Už z ohľadu na rozsah a obsahovú náplň dotazníka mohli ho dedinskí učitelia vyplňovať len postupne a v dlhšom časovom rozpätí. Učitelia, zrejme, nemohli obísť výzvu svojho nadriadeného úradu k vyplňaniu zasielaných obehníkov s jednotlivými súbormi bodov dotazníka, poväčšine však túto povinnosť konali neradi, pociťujúc ju ako nutnú príťaž. Pokiaľ sa pamätám, takto sa dívali na vec učitelia Bánovského okresu. Preto aj ich výpovede k bodom dotazníka boli zväčša povrchné, pristručné, prípadne z pohodlnosti negatívne.

K samému dotazníku ešte toľko, že národopisné a folkloristické heslá v ňom netvorili ani systematický ani vyčerpávajúci celok. Boli rozbité a roztratené medzi skupinovými heslami.

Ak mám napokon uzavrieť tento výklad zhodnotením dotazníkovej akcie v Bánovskom okrese, musím povedať, že sa skončila predčasne a s malým úspechom. Vinu na

tom niesla aj stále sa zhoršujúca politická situácia v prvej ČSR, ktorú vyvolala napätá zahraničnopolitická situácia v Európe v predvečer druhej svetovej vojny. Výsledky dotazníkovej akcie boli uložené na škôldozornom úrade v Bánovciach nad Bebravou v dosť objemnom fascikli. Tento vlastivedný materiál rozličného obsahu a hodnoty mal svoj osud. Najprv ho od inšpektora Kolomana Sopku dostal na vedecké použitie prof. dr. Anton Jánošík, známy jazykovedec a za vojny redaktor Slovenskej reči, a od neho sa r. 1943 dostal do mojich rúk. Odtedy je v mojom vlastníctve. Prechod frontu a nútená evakuácia Modry zanechali na ňom stopy. Už aj predtým ako celok vedecky nepoužiteľný, stal sa po návrate normálnych pomerov biednym torzom. Niekoľko zachovaných zlomkov uvádzam v tomto príspevku.

Z učiteľských materiálov Bánovského okresu najlepšie sa zachovali rukopisy Kataríny Pavlenovej. A patria rozhodne k tým najlepším. Menovaná pôsobila v čase výskumnej akcie na obecnej ľudovej škole v Brezolupoch,¹ v malej dedine blízko Bánoviec nad Bebr. Výskumné správy, ktoré posielala škôldozornému úradu, majú pre poznanie života a kultúry brezolupského ľudu tých čias mimoriadny význam. Vidno z nich, že táto skromná učiteľka mala k akcií nielen kladný, ale priam nadšený, láskou k ľudu podmienený pomer. Pavlenovej odpovede na komplexy otázok svedčia o tom, že sa v nej so správnym pochopením akcie prebudila aj snaha a schopnosť národopisca-výskumníka, umocnené ešte driemajúcim a nevyužitým nadaním samorastlého spisovateľa. Čo sa obsahu týka, myslím, že ona, vedená neklamným skúmateľským záujmom, urobila viac, ako sa bežne od dotazníkových akcií očakáva; svoje záznamy o skúmaných veciach snažila sa podať komplexne, všestranne, autenticky a zasvätené. Príznačnou črtou

u Pavlenovej je aj jej stotožnenie sa s predstavami a názormi ľudu, od ktorého čerpala vedomosti a ktorého život opisovala.

Keď podčiarkujem tieto vlastnosti príspevkov K. Pavlenovej, tým ju zároveň staviam do radu starších slovenských národopiscov, ako sú Andrej Halaša, Jozef Ľudovít Holuby, Štefan Mišík, Andrej Buday, Rehor Uram Podtatranský, Terézia Vansová a iní, čo svojimi článkami a materiálovými prácami významne zveľadili naše poznanie vedomostí, názorov a predstáv slovenského ľudu o živé prírode, jeho liečenia, viery a povier, magických praktík, čarov, veštieb a mytológie. Tieto javy zaraďujeme do triedy VII podľa mojej systematiky, uplatnenej jednak v príručke *Triedenie národopisného materiálu*,² jednak v bibliografiách.³ Podotýkam však, že som materiálové state K. Pavlenovej musel čiastočne upraviť do tlače, pozmeniť niektoré nevhodné slová a nesprávne stylizácie, pravdaže, bez narušenia autenticity. K mojim zásahom patrí ďalej členenie textu číselnými a grafickými znakmi, doplnenie niektorých ľudových názvov rastlín odbornými latinskými termínmi a napokon nevyhnutné vysvetľujúce poznámky pod čiarou.

1

Na brezolupskom poli sa urodí dobré a ťažké zrnó, ale načim ho ustavične obrábať nielen hnojením, ale i prekopávaním a čistením buriny. Raž do mokrej pôdy zasiatu celú zatiahne a udusí drobný motýľokvetý fialovomodrý granát. Pšenicu (ľudove *žito*) v podobnom prípade znešvári sinokvet (nevädza) a ďateliny sa v niektorý rok červenajú červeným kvetom slepej makovice. Aj ohnica, kúkol, *orešina*, stračia nôžka a pupenec bujnejší po zboziach. O pupenci je pesnička:

*1. Pupenec, pupenec,
zelený pupenec,*

¹ Brezolupy, dedinka vzdialená asi 3—4 km od svojho bývalého okresného sídla Bánoviec nad Bebravou. Pred druhou svetovou vojnou mala asi 380 obyvateľov a chotár o rozlohe 439 a pol hektára.

² Pozri *Triedenie národopisného materiálu a jeho dokumentovanie v múzeách*. Bratislava 1960.

³ Pozri R. Zátka, *Výberová bibliografia ľudovej kultúry karpatskej na Slovensku*. Zprávy SČN a SNS, 1962, č. 5 príl.

veru onezdraveu
richtárrou mládenec.

2. A keď onezdraveu,
hladajte mu lieky!
Horké jeho lieky,
keď ho už obliekli.

Druhá o pupenci a žihlave pre svokrušu:

1. Janičko, Janičko,
vezmi ma za ženu,
[: budem opatruvať :]
tvoju starú mamu.

2. Tvoja stará mama
je veľmi žena zlá,
[: navrchu na hlave :]
rastie jej žihlava.

3. Na hlave žihlava
na uchu pupenec;
[: jedného syna má :]
[: aj to je šibenec :]

A ešte jednu zaspieva brezolupské dievča
svokruši:

1. [: Puôjdem do doliny,
naberem zeliny;:]
[: nech sa mi nažerú :]
svokrušine kravy.

2. [: Puôjdem do závršia,
naberem lopusia. :]
[: Čo nezedia kravy, :]
nech to zje svokruša.

Zavčasu na jar začnú kvitnúť po oráčiniách
sirôtky (*Viola tricolor*), *kozia brada*, *husie
čerevo*, červená *hluchá žihlava* (hluchavka).
V sirôtke vidia v okvetných lístkoch navrchu
mачochu. Ona má dva vankúše sama.
Z dvoch lístkov kališných pod ňou sú dve
mачochine dcéry, ktoré majú po jednom van-
kúši, a naspodku siroty, ktoré majú obe
jeden vankúš.

Za liečivé byliny zoberú školské deti do
roka pár grajciarov na písanky a ostatok
ukladajú na knižočky poštovej sporiteľne.
Zbierajú jemné lístky slepých makov a sino-
kvetu; tie sa musia zbierať na pravé po-

ludnie. Ďalej sedmokrásky (*Bellis perennis*),
podbel (*Tussilago farfara*) s listím a kvetom,
jahodový list (*Fragaria vesca*), kvet horskej
ďateliny, trnkový kvet (*Prunus spinosa*), an-
geliku (*repík*), bukvicu (*Betonica officinalis*),
korene *psieho trnia* a čakanky (*Cichorium
antibus*).

Pre svoju potrebu zbierajú brezolupské
ženy tieto byliny:

Repík (angelika) od kašľa a na vymývanie
starých hnisavých rán.

Podbelový list (*Tussilago farfara*) na zbie-
raniny.

Centária (č. hořec — *Gentiana pannonica*;
chodia na ňu na Ostrý vrch pri Mníchovej
Lehote), *hrdobárka pyskatá* (*Rheum offici-
nale*), borovičky, jedľové omlade v pálenke
pomáhajú od žalúdka.

Prominclová zelina (mäta — *Mentha*), ma-
terina dúška (*Thymus serpyllum*), *armánok*
(kamilky — *Matricaria chamomilla*) sú od
brucha bolenia.

Haďou cibulou zmiešanou s teplým octom a
masťou rozmášťajú staré babky opuchliny.

Koreň kostivala (*Symphytum officinale*) so
starým sadlom potľčený prikladajú na zlome-
niny a vyvaleniny kostí pre ľudí a dobytok.
Kostival volajú aj *madunicou*.

Oman zložnokvetý (*Inula helenium*); opa-
trujú ho v záhradkách) na opuchliny pre
ľudí a dobytok.

Hadie mlieko (č. pryšec — *Euphorbia*)
tisnú nasilu do hrdla kravám, keď nemôžu
prežúvať.

Cibuľou vytierajú rožnému statku papule,
keď sa mu medzi sánky natisne pliev a
úhrabkov.

Skachoviteným koňom zavesia pod hrdlo
vrecko s horúcou ražou, alebo im dajú žrať
teplý kvas a zelinu kopytník (*Asarum euro-
paeum*). Kopytníka si ide každý poriadny
gazda hneď na jar ešte do Ďura na Ostrý
vrch nazbierať. Suchý ho utľeú a so sadlom
dajú koňom.

Od lúpania v hlave pomáha okiadzanie
bodliakom *kolesnáčom* a voštinami.

Od lúpania v nohách pomáha: *vľčie jablko*
(*Aristológia*), ovsené plevy zabarené teplým
zemiakovým odvarom, pariť sa nad mrave-
nískom, našľahať si boľavé miesto žihľavou
(*Urtica urens*), dať sa doštipať mravcami
alebo včelami.

Od hostca pomáha *hostecké zelie*, od ľaku *ľaková zelina*.

-Sadlo (roztopené) s pálenkou lievajú do kráv a sviň, keď sú choré.

Keď sa kravy zdúvajú, vlejú do nich buď *priésol* z mäsa, buď zasedené skazené vajcia. V najhoršom prípade kravu prekolú obecným *trokárom*.

Keď sa krava *zihličí*, trú ju slamenými vechťami a musí zožrať *pirulu*, t. j. veľkú gundzu, umiesenú z nácesty, páleného, starého sadla, korenia a cibule.

Od bolenia hlavy pomáhajú na hlave nakladené chrenové listy. Blechy vyženie v lete *chábrdie* (chabzdie, bez čierny — *Sambucus nigra*) nakladené do posteľe.

Keď sa dieťa zľakne — dajme tomu — psa alebo kominára tak, že až zamdlieva, chytro odstrihnú chl p vlasov z ľoveka alebo čosi srstí zo psa a tým decko okadia.

Od skapania z očí (urieknutia) pomôže chlapovi čistec a žene *cistulienka* (*Veronica chamaedrys*). Keď sa odvar z týchto rastlín po umytí chorého *sekne*, bol naozaj *z očí skapaný*, keď nie, je ináč chorý. Urieknutý ľovek sa môže aj vlastným močom umyť a opakom košeľe poutierať. Aj olovo mu cez kľúčovú dierku prelejú do vody a tej vody sa napije.

Pri suchotách a pľúcnych chorobách pomáha sirup *zo psieho jazyka* (skorocel — *Plantago lanceolata*). Psí jazyk je dobrý aj na čerstvé porezaniny.

Pri klaní a chrapote priložia na prsia modrý papier hodne namastený a posypaný nadrobno sekaným cesnakom. Pri horúčkach prikladajú udrhnutý chren medzi handrami, handry namočené v pálenke, vo víne, v octovej vode ap.

Na zbieraniny prikladajú sadlo z poľného zajaca. Pri suchotách jazvečiu alebo psiu masť s páleným. Keď bolo treba, dostali ste voľakedy medvediu, hadiu, konskú, prípadne aj inú masť.

Liečivé rastliny načim zbierať do slnka východu a do Jána Krstiteľa, aby mali patričnú moc. Iné zákony v Brezolupoch nepoznajú.

Z dávných povier a čarov, pri ktorých sa narába zelinami, zostali v našej obci — okrem mála výnimok — len náznaky, ktorých pravý význam už nikto nepamätá. Zato až donedávna vo zvlášť tvrdých prípadoch dobytčej alebo ľudskej choroby a neznámym škodcom ľažko poškodení chodili hľadať pomoc u vedomkárov a vedomkýň.

Od nás najbližší vedomkár žije dosiaľ v Jastrabí (teraz Trenčianske Jastrabie). Je to bača alebo — ako sa mu u nás hovorí — *juhás* tam kdesi v poli na jastrabskom salaši.⁴ Pretože nik nie je v svojej vlasti prorokom, nedôverujú mu tak celkom a nemajú ho za takého múdreho ako vzdialenejšie vedomkyne na Farkaške a Hrozenkove (ide o Starý Hrozenkov na Valašsku). Hrozenkovská baba je vrchol bosorskej moci, chyba je len v tom, že ľudia ani dosiaľ nezistili, ktoré je to Ona.

Keď tak ľovek na Hrozenkove hľadá pomoc, aj päť báb ho myká za rukáv: „Sem poďte, k nám! Moja sestra vám iste poradí a všetko povie“.

A náš ľovek nevie kade kam, zverí sa obyčajne tej najškaradšej, povie, čo a ako sa uňho veci majú, že podozrieva hnevníka, ten krave poškodil, takže teraz krvou močí aj dojí, alebo že dievka prišla z tanca a nie je z nej nič.

„No len nechajte, môj ľovek“, teší ho baba, „a počkajte tuto pri dverách, idem pre sestru“.

„A košeľu z dievky neopratú máte, doniesli ste chl p z kravy?“ spytuje sa múdra sestra a ľovek sa len díva, ako baba mohla uhádnuť, že ide o dievku alebo o kravu.

Baba hádže na riečici fazuľu alebo len košeľu prezerá a hneď si je načistom, že je to porobenina. Dievke poradí deväťoré drevo v novom hrnci bez jednanja kúpenom variť a tým odvarom sa zmývať. A pod kravou majú kopat, či tam nenájdu kosti alebo vlasy z mltveho alebo črepy z misy, čo mltveho umývali. Obyčajne sa také čosi v maštali vždy nájde a tak sláva baby rastie do neko-nečna. Naším kravám tiež raz neslúžila maš-

⁴ V chotári medzi Trenč. Jastrabím a Svinnou.

taľ. Keď sme prikúpili novú kravu a doviedli ju do maštale, hneď sa jej po vemene povyhadzovali tvrdé tuhočervené boľavé vredy, takže bolo kravu kumšt podojiť. Istý sused, ktorý prišiel do dediny z Horniakov árendovať role, zistil, že to máme porobené a že on našim kravám pomôže. Vzal akési zeliny, páľil ich na site nad ohňom a pritom mrmlal, žehnajúc sa ľavou rukou: „Zaklíňam vás, všetky čarodejnice, bobotnice, klebetnice...“ Ďalšie sme už nezrozumeli.

*

A zas iný raz ešte ako decko som v dobrej vôľi chodila zo dve hodiny v apríli po vode. Z toho som dostala odrazu do ľavej nohy prudký ischias. Nemohla som sa na posteli ani pohnúť, ani dýchať, ani hovoriť, lebo ma nerv hrozne bolel. Chodili sme po lekároch, vyskúšali všetky domáce prostriedky, no bolesť nepoľavila. Ľudia matke poradili, aby sa nič nehanbila a hriechu nebáli, ale šli čím prv k bosorákovi.

Matka zobrala zo mňa šaty a šla do Jastrabia. Chlap (*juhás*) povedal, že ja, keď som šla okolo krčmy, prešla som bosorstvo, ktoré bolo podložené jednému mládencovi, a že šťastie, že sme sa naňho obrátili. Ináč vraj by som naveky ostala mrzák na nohu. Potom zakrútil mame do papiera trochu zelín, vzal desať korún a prikázal zeliny variť v novom hrnci vo vode zo stoku dvoch potokov. Zeliny rukami krížom preloženými na dvojce roztrhnúť, dobre v hrnci prikryť novou pokrievkou a nepozrieť do hrnce, keby sa okolo neho čo robilo.

Všetci doma sme boli preniknutí hrôzou a len sme čakali, kedy sa zdvihne spod pokrievky čert a vyleť na nás, aby sme sa mu podpísali. No nič takého sa nestalo. V odvare zelín mi matka podľa rady spakruky nešťastnú nohu poumývala a ostatok zanesla bez slova do vody, čo bystro tečie, hrniec rozbila, ale noha len ďalej bolela. Bolela ma tak dlho, kým mi ju rybiansky Beňačka⁵ neponafahoval a ja sama si ju močením v slanej vode

a cvičením drepov a podrepov postupne navyliečila.

*

Čarodejnou — podľa starých tradícií — môže byť každá bylina, len načim vedieť čas a spôsob jej trhania.

Kedysi starí chlapi videli napríklad vo fašiangovom čase ženu, ako sa na skoro holom trávniku kosákom oháňala a do násypka hrsti hádzala. Iní zasa videli na Jána Krstiteľa, ako do slnka východu tri ženy po poli chodili. Z každej role trhali hrst zeliny a brali úžitok z celého poľa pre seba. O zbieraní úžitku tradujú túto rozprávku:

V dávnych časoch šiel panský kraviar na Jána do slnka východu čosi *zoháňať*. Ako tak ide, zbadá na Podchríboch⁶ ženy vláčiť plachty so strapcami a pritom mrmlať: *Ja berem polovicu, ja berem polovicu*.

Kraviar tiež strhol z pleca korbáč, tahal ho po rose a kričal: „*Ja berem všetko, ja berem všetko*.“

Doma zrosený korbáč zavesil na klin. Zrazu len z neho začne hrčať mlieko a len hrčí a hrčí ako z putne a nič neprestáva. Skrútil ho a pohodil na zem, zakopal do zeme, a mlieko len tečie a tečie, kým kravy celkom prisušili. Aj farári mali s korbáčom robotu, ba hádam aj biskup, kým mlieko pristavili.

*

Strigy sa schádzajú o polnoci na krížnych cestách a tam nahaté s čertami tancujú, pečú koláče, mäso a keď to poriadny človek prežehná, všetko sa obráti na kravské lajno.

*

Kto chce mať mnoho mlieka, musí ísť o polnoci na krížne cesty zapísať sa zlému. O tom sa rozpráva takto:

*

Boli voľakedy na našom okolí dvaja ovčiar. Jeden mal mlieka až hrôza, a druhému ovce len-len že neprisušili. Ponosoval sa druhý prvému a ten mu hovorí: „Keď chceš, pora-

⁵ Myslí sa tu Gabriel Beňačka (1860—1933), roľník z Rybian, ktorý bol dlhé roky richtárom obce a široko-ďaleko známym ľudovým chirurgom. Naprával ľuďom nohy, ale len v ľahších prípadoch. Naučil sa to od svojej matky Magdalény Beňačkovej rod. Kráľusovej.

⁶ Pod vrškom Chríb je časť brezolupského chotára, zvaná Podchríby.

dím tí.“ A zaviedol priateľ priateľa na Vrchnicu⁷ na križne cesty, obopísal ho trojkráľovou kriedou, sám odišiel a kamarátovi prikázal, aby sa nehýbal z kola, keby sa čo robilo. Nato sa zdvihol ukrutný víchor, taký, že sa zdalo, že sa svet rúca. Ovčiar sa v kole zvalil na zem, chytil sa chlпов trávy a v hrôze zaskučal: „Och, bože mój, pomôž mi domov!“

Vtom zahrmotil okolo neho voz plný čertov a tí naňho zrevali: „Nuž, keď domov, tak domov!“ a v tú chvíľu vychytilo nášho chlapa a hodilo ho až na jastrabské do veľkého tŕnia.

Iná verzia. Boli dve sestry. Obe mali kravy. Staršia mala dojiva až-až a zvané syra a masla v každú stredú odnášala do Bánoviec na trh. Mladšia nemala nič, nuž prosila sestru, aby ju naučila, čo má robiť. Chytili sa obidve do roboty. Nazbierali do zbonky pomyja, poplakov a všelijakých hnusôb. Staršia odišla a mladšia mala čakať poľnoc a len potom mútiť. Ako tak múti, príde pod okno čert a hovorí jej, aby sa mu podpísala krvou z malička. Mladšia sa nepodpísala, len prosila boha, aby čerta odhnal. Zlý odišiel a ona si žila spokojne ďalej bez kopy masla.

Voľakedajší paholci tiež vraj boli v bosorstve majstri.

Raz viezol paholok gazdu okolo chlapov, čo pokrývali strechu slamou. Jeden z pokrývačov hovorí: „Keď chcem, hentie kone sa ani nepohnú.“ A ozaj, kone v tú chvíľu zastali a za nijaký svet sa nedali hnúť. Ten na streche sa len smial. Paholok to zbadal. Zišiel z voza, vošiel do krčmy, vzal fľašu s páleným a buchol ňou o oje. V tom momente kone fahali a bosorák sa zo strechy na zem skotúlal.

Hastrman (vodník) sedáva u nás pod Barákom na lavičke, tam, kde sa prechádza ponad jarok cez lavičku do Vysočian.⁸ Voda je malá, hastrman nemá kde duše skrývať, preto

sa od nás ešte nikto neutopil. Zato je o našom vodníkovi jedna rozprávka.

Raz išla jedna baba po chodníku a našla na zemi položený prekrásny hodvábný ručník. Žena sa potešila a chytrou ručnicou skrútila pod pazuchu. Tu sa jej len čosi ohlási: „Ale mi je dobre, ale ma nesieš.“

Baba od strachu začala utekať, až prišla na lavičku. Tu jej ručník spod pazuchy vyletel a hodil sa rovno do vody. Vo vode zachvíľu prekrásne zlaté vlasy plávali a zmizli a po vodníkovi nebolo viacej stopy.

Hrom zo strechy zaháňa *hromotresk*. (Sem-pervivum tectorum). Hrom priťahovala kedysi vydatá žena, keď vyšla bez čepca pod holú oblohu.

Cesnak zaháňa zlých duchov, preto ho na Štedrý večer jedia s oblátkou a medom.

Spanghartené konope, také, v ktorých sa ťažko vyznať, či sú materné a či poskonné, zakrúcali kedysi na Jána dievky do chlapských gatí a dávali na noc pod hlavu. O ktorom mládencovi sa im do rána snívalo, ten mal byť ich mužom.

3

Rastliny v živote mladých brezolupských dievok znamenajú mnoho, hoci mládencom ani na um nepríde vyznávať lásku nežnou rečou kvetín. Nevďačia sa mládencom dievkam červenými ružami ani fialkami. Ľudia by takého chlapa vysmiali ako blázna a ženy s dievkami by ho na večné veky na muzike a driapačkách dobiedzali, keby sa o ňom taká vec prezradila.

Chlap musí vedieť kosou, kladivom, opratami narábať, aby sa páčil, aby sa s ním po večeroch veselo na podstení sedávalo, a ruže patria ženám. Nimi sa peria, nimi zdobia príbytky a kostol, stoknú kvetinku aj mládencom za kabát, ba na veselí ani chlapi a kone pierkom nepohrdujú.

Keď chcú dievky popredku vedieť, čo každú z nich v živote čaká, alebo či má tú alebo onú frajer rád, to sa sama trávy opýta. Veď tráva je všade okolo nej, zhradáva ju

⁷ Časť Záhumia, honu v chotári Brezolúp, volá sa Vrchnica.

⁸ Vysočany, obec vzdialená asi 4 km od Brezolúp.

do násypka od včasnej jari až do neskorej jesene vo dne na poli po priekopách a v noci zas kradne pri mesiačku v hájoch, a preto hneď na jar, len čo vybehne zo zeme, spytuje *krvavú zelinu* — myslím, že je to trezalka — morená túžbou vedieť istotu, ako zmýšľa on, či pri nej len bez ducha nesedáva a nemyslí na inú, tak, že trávu užmolí, zakrúti do bieleho podkola a vytláča. Keď do košele vystreke zo zeliny krv, je dobre, frajer je len jej telom i dušou, keď voda, nepozostáva nič iné, len si nájsť druhého, alebo zošalieť a vláčiť to ťažké srdce po svete a spievať:

1. *Červená ružička kvitne z jara,
môj milý sa hnevá, čo z toho má?
Že sa hnevá, to je pravda,
už mi ruža, už mi zvadla.*

2. *Chlapci jej koreničky podkopali,
dievčence listočky obľámali.
Odlomila každá svojmu,
len ja smutná nemám komu.*

3. *Prečo ty, ružička, nerozkvitáš,
Prečo ty červených ruží nemáš?
Dosti som ja rozkvitala
aj červených ruží mala.*

4. *Chlapci mi koreničky podkopali,
dievčence listočky obľámali.
Ulomila každá svojmu,
len ja smutná nemám komu.*

Chlapci aj dievčence inokedy kvetinu volia za sprostredkovateľa, aby vyznali do sveta, kde býva ich potešenie:

1. *Idem do kostola, neskoro zvonía,
v susedeje okne rozmajrin vonía;
není je to rozmajrin v tom okienku štepený,
lež je to Janiček pre mňa chovaný.*

2. *Idem do kostola, neskoro zvonía,
v susedeje dvore fíjalka vonía;
není je to fíjalka v tej zahradke štepená,
lež je to Anička pre mňa chovaná.*

Či milý miluje, dievka sa aj takto dozvedala: Vzala dve *perute* širokej trávy, zakrútila ich krížom jednu cez druhú a pritom prosila:

„*Trávička zelenička, tys moja vedomička,
ty chodíš po horách, po dolách, povedz mi ty
istú pravdu, či ma Miško (Janko ap.) ľúbi.*“

Keď trávičky odmotala a boli každá osobitne, bola zas ľúbosť istá. Ak zostali krížom zmotané, nebude z vydaja nič.

V deň pred Jánom Krstiteľom hľadajú dievky v konopách spanghartené stebľa (také, čo nie sú ani poskonné ani materné), zviažu ich do vencia, veniec zamotajú do chlapských gatí a o ktorom mládenčovi sa im sníva cez svätajánsku noc, ten bude ich mužom.

V akom stave dievča až do smrti zotrúva, to zasa len tráva povie. Vezme sa do hrsti osem kúskov trávy, ktoré sa na oboch koncoch len tak po pamäti viažu do uzlíčkov. Keď sa zo všetkých ôsmich vyviaže pekné koliesko, dievča sa vydá. Keď sa zo šiestich zviaže jedno a zo zostávajúcich dvoch zasa jedno, bude dievka kolísať, teda za slobodna porodi. Keď sa štyri kolieska zviažu, ostane starou dievkou.

Keď seje dievča mak, prosí pánaboha, aby jej len na červeno zakvitol; vtedy sa do roka vydá. Keď jej zakvitne na bielo, musí ešte čakať.

Keď psy trávu žerú, sliepky sa ošipujú a pasú, gazdovia rátaťujú, že bude skoro dážď. Ináč hospodári, keď chcú vyskúmať počasie najbližších dní alebo celého roku, málokedy sa dívajú po rastlinách. Ľud na dedinách je všeobecne zlý znalec buriny. Všetko, čo neseje, je zelina, ktorú načim kynozit' a ktorá je aj užitočná na zeleno pre kravky. Menovať nevie ani tie, čo často užíva ako liek. Napríklad kamarátka radí kamarátke:

„*Vidiš, táto sivá zelina s vračičím a černok-
bylom spolu je najlepším liekom proti det-
ským chorobám.*“

Alebo:

„*Len potľe so sallom tú drobnú zelinku, čo
na žltó kvitne, čo to má také tlsté listky, a
prilož starému (to jest mužovi) na vred, hneď
mu bude lahšie.*“

*

Počasia na každý mesiac v roku odhadujú chlapci podľa počasia jednotlivých dní od Lucie do Štedrého dňa. V ktorý deň pršalo, alebo bolo pekne, to starostlivo značia v kalendári v rubrike Kto počtuje, ten gazduje spolu s takýmito poznámkami:

Lisañasabehala štvrteho janu vara, sviňu zme vodili sesnatehomaja.

*

V kalendári nepočtujú, ani inde. O tom vravievajú:

Ký čert by každý paklík tabaku leteu zapisuvať.

Medardova kvapka štyridsať dní kvapká a keď Medard nekvapne, čakajú úzkostlivo, či sa Margita nato o dva dni *nepocmúra*, lebo aj tá žvykla štyridsať dní *ondiať* a ľudí pri sene a dateline preháňať.

Keď sa dospelý človek z ničoho nič zvalí, spadne, povedia žartovné porekadlo: *Somári sa váľajú, bude pršať.*

I keď *lapky* (drobné mušky) veľmi štípu, takže sa človek nemôže ani obohnáť, a keď hory kadia, príde isto dážď.

Kotúč mesiaca keď si chodí akoby v prsteň (hovoria, že je *ohradený*), na tretí deň prší.

Keď slnko sadá za jasný obzor, ale medzi ním a ostatnou oblohou je malé roztrásené mračno, takže posiela naspäť, na východ biele dlhé pásy, na druhý deň príde búrka.

Ak mravce schovávajú vajíčka, ľudia čakajú skorý dážď. A deti, keď vidia dúhu, napľujú si do dlaní a ťapkajú hovoriac:

Dúha, dúha, na čo si sa obrátila, či na sucho, či na mokro?

Podľa množstva bielych hribov, *mliečov* usudzujú hospodári, aká bude nasledujúca úroda pšenice. Gazdiné zas si na Božie Telo prinášajú vetvičky z oltárikov rovno z kostola na kapustné pole, aby zajace kapustu nežrali a mala veľké hlavy.

Keď víby púšťajú miazgu, starajú sa chlapci, aby čo najviac píšťal nakrútili. Tlčú rúčkou noža na víbové odrezky a hovoria:

Masná, masná, abys bola hlasná jako pastie-rova trúba.

Alebo:

Píšťala masná, abys bola hlasná jako pastie-rova trúba.

Každé chlapčisko sa usiluje, aby malo píšťal čo najviac tlstých i tenkých. Pískajú, až v ušiach zalíha. Deti si zas robia *prdane* z dutého nezrelého obilného stebľa, naštiepiac mu okraj. Mládenci po večeroch na jar na

lístkoch z agátu a lipy vypiskujú piesne a spievajú:

*Píšťalenska pekná,
ej, na tých sedem dierok,
nestela mi píškať,
ej, u bohatých dievok.*

*Keď som si pomyslel
na tú chudobnejšiu,
začala mi píškať,
ej, kerú najpeknejšiu.*

Rastliny z hrobov majú univerzálnu liečivú moc. Používajú sa na okiadzanie a kúpanie proti chorobám, lenže niektorí sa boja takéto rastliny užívať zo strachu pred temnou silou príbytku mŕtvych.

Keď sa blíži veľká búrka, ľudia začnú zvonit' a v každom dvore vyložia chlebové koryto, ohrabo a lopatu krížom pod odkvap. U katolíkov hodia na oheň pár *baburiatok* (bahniatok), zapália do okna hromničné sviece a modlia sa z knižky modlitbu proti búrke a hromobitiu. Keď sa nebesá utíšia, ľudia si oddýchnu a pochvaľujú si, ako je to dobre byť dobrým ľudom a zachovávať príkazy veľkov. *Niet, vraj, pamätníka, že by Brezolupám bol hrom uškodil.*

Svätenie *baburiatok* pôsobí chlapcom veľkú radosť. Dlho pred Kvetnou nedeľou držia v evidencii všetky rakyty po hájoch, v akom stave sú, či nemienia premeniť strieborné kožušky za zlaté sukienky. Narežú si bahniatok celé metly predčasne a vložia ich do suda s kapustou v komore, aby ešte podrástli. Keď príde čas, oslavujú nimi s celou silou pamiatku kvetného vjazdu Ježiša do Jeruzalema. V kostole sa strčia hodne zavčasu pred slávnosťou s ratolesťami za oltár. Tam si navzájom oznamujú, odkiaľ ktorá pochádza. Mimoriadne bohaté kvety a veľké metly budú u menej šťastných chlapcov záviť, takže sa niekedy strhne aj kľbčenie medzi nimi. V takých prípadoch už musí zakročiť kostolník ako strážca poriadku v kostole.

Keď *pánko*⁹ žehnajú nežné dary včasnej jari, deti sa na prstoch napínajú a s očami navrchu dvihajú horlivo svoje kyty. Na ktorú padlo z kňazovho kropáča najviac svätej rosy,

⁹ Ľudový názov pre kňaza, farára.

tej majiteľ víťazí. Pri procesii idú chlapeci pred pánikom, baburence sa vlnia, kývajú, dvíhajú aj klesajú tak temperamentne, že ilúzia orientálneho, nadšením naplneného zástupu je skoro úplná.

Z kostola zaduní *Gloria laus et honor*, kňaz pred zástupom udiera na zatvorené dvere a vlna svätého mystéria prebieha ľudmi, takže život skrásnie v tú chvíľu, lebo ňa unášajú sväté duchovné radosti aj smútok tušiaci utrpenie.

Na deň sv. Marka dievky mladým obilím venčia kríže v kostole i v poli a každý si dá niekoľko *perutiek* zbožia do modlitebnej knižky z posvätených polí a na Božie Telo svet čarovnou mocou cez jednu noc stáva sa chrámom. Cesty k štyrom oltárikom sú mladými brezičkami vysadené a trávou posypané.

Počas procesie ako by anjeli zostúpili medzi ľudí, tak vyzerajú našuchorené, vyparádene biele dievčatká s košíkmi krehkých kvetných lupienkov. Ľudia plným hrdlom prespevujú o tom Chlebe živom, čo na zem

z neba zostúpil, o Pokrme večnom, ktorý anjeli aj ľudia prijímajú, a o Pelikánovi nebeskom. Kľaňajú a žehnajú sa ustavične. Tá večná svadba Baránkova zo Zjavení sv. Jána i s celým Novým Jeruzalemom ako by v tú chvíľu na zem prišla. Lež ľudom nie je dané dlho sa nebeskými vecami zaoberať. Musia sa hneď dolu na zem vracat napríklad k takej mizernej kapuste. Veď sotva sa pobožnosť skončí, už aj ženy a dievky obtfňajú zelené steny oltárikov, aby mali čo zastrčiť do hriadok tejto pre telo tak užitočnej rastliny.

Na Matku božiu národ pokryje oltár kyticami poľných a pestovaných kvetov. Medzi ruže zaviažu aj zo dve makovice posväťú. Svätené kvetiny sú cez celý rok dobrým liekom proti všelijakým chorobám a silná viera v ne často divy dokáže.

A tak rastliny ustavične sprevádzajú človeka. Sýtia ho bezprostredne i nepriamo od narodenia až po hrob. Medzi stromovým dedičan najradšej vykonáva svoje hry, tance a besedy. Pod kvetinami a pod jedľou alebo lipou vďačnejšie sa spočívá na cintoríne.

PFLANZEN IM LEBEN UND IN DER KULTUR DES VOLKES IN BREZOLUPY, KREIS TOPOLEČANY

Zusammenfassung

Unter diesem Titel veröffentlichen wir drei Kapitel aus den Materialien einer Fragebogenaktion, die in den Jahren 1936 und 1937 in den Gemeinden des ehemaligen Kreises Bánovce nad Bebravou durchgeführt wurde.

In der Einleitung wird diese Forschungsaktion, die vom dortigen Kreisschulinspektor Koloman Sopko organisiert worden war, von R. Žatko näher erläutert. Bei diesem Unternehmen wurde ein ziemlich umfangreicher und inhaltlich anspruchsvoller heimatkundlicher Fragebogen verwendet, in dem auch ethnographische und folkloristische Stichwörter enthalten waren. Sie bildeten jedoch kein systematisches und erschöpfendes Ganzes, sondern waren zwischen anderen Stichwortgruppen verstreut. Der Fragebogen wurde von Volksschullehrern ausgefüllt, die in den dortigen Dörfern wirkten.

Obwohl diese Forschungsaktion vorzeitig abgebrochen werden mußte, so daß ihr kein

voller Erfolg beschieden war, füllten die gesammelten Materialien doch einen umfangreichen Sammelband. Beim Übergang der Front im Jahre 1945 wurde das Material leider ziemlich stark beschädigt. Drei Bruchstücke der erhalten gebliebenen Texte bilden den Inhalt des vorliegenden Beitrags. Sie stammen von der Lehrerin Katarína P a v l e n o v á, die um diese Zeit an der Volksschule in Brezolupy tätig war. Ihre Berichte gehören inhaltlich zu den besten, die die Sammlung enthält. Für die Drucklegung mußten sie allerdings zum Teil noch stilistisch hergerichtet werden, auch war es nötig sie durch botanische Fachausdrücke zu ergänzen und mit den notwendigsten Erklärungen und Fußnoten zu versehen.

Im ersten Abschnitt wird über Heilpflanzen berichtet, die in der Gemarkung der Ortschaft Brezolupy wachsen, über das Sammeln dieser Kräuter und ihre Verwendung beim Heilen

der Menschen und des Hausviehs. Manche dieser Heilkräuter sammelten die Schulkinder auch für die Apotheken in den umliegenden Städten. Die Frauen pflückten sie für den Hausgebrauch und verwendeten sie als traditionelle Mittel bei verschiedenen Krankheiten, Unfällen und Verwundungen. In der Schrift werden auch einige andere Hausmittel samt ihren Rezepten und Anwendungsvorschriften angeführt.

Der zweite Abschnitt handelt über traditionelle abergläubische Vorstellungen, Zaubereien, magische Mittel und Praktiken, soweit sie sich in Brezolupy noch bis zum zweiten Weltkrieg erhalten haben. Mit Rücksicht auf das einschlägige Material, das in der Slowakei auf diesem Gebiet bisher gesammelt wurde, bringt dieser Abschnitt kaum etwas Neues, örtlich Originelles; das gesammelte Material ist jedoch lokal situiert. Es handelt sich in allen Fällen um Überreste der Gedankenwelt aus unserer Urzeit, bzw. aus dem Mittelalter, die im Bewußtsein des Volkes weiterlebten.

Im dritten Abschnitt werden die Erwägungen über die Rolle der Pflanzen im Leben der Einwohner von Brezolupy, insbesondere im Leben der reiferen Jugend, fortgesetzt. Pflanzen und Blumen erscheinen auch in den

Liedern der hiesigen Menschen als allgemein übliche Symbole.

Im allgemeinen waren die Dorfbewohner keine besonderen Kenner der Pflanzenwelt. Alles, was nicht gesät oder sonstwie kultiviert wurde, hielt man für Unkraut (*zelina*), das auszurotten sei.

In diesem Abschnitt führte die Lehrerin K. Pavlenová auch kurze Angaben über die Wetterprognose für das kommende Jahr an. Das Wetter wurde nach der Witterung in der Zeit vom Luziatag (13. Dezember) bis zum Christtag prophezeit; die Sammlerin beobachtete das Wetter in diesen Tagen und zeichnete es in einem Kalender auf, um es mit dem Wetter in den folgenden zwölf Monaten des kommenden Jahres vergleichen zu können.

Die Pflanzen begleiten den Dorfmenschen auf Schritt und Tritt. Sie sind mit seinem Leben unauflöslich, teils mittelbar teils unmittelbar, von der Wiege bis zum Grabe verbunden. Unter Bäumen hielten die Dorfbewohner ihre Spiele, Tänze und Versammlungen ab, unter Blumen und unter einer Tanne oder einer Linde schlafen sie ihren ewigen Schlaf im Friedhof.

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ
Журнал Словацкой Академии Наук
Год издания XVII, 1969, № 1
Издаётся четыре раза в год
Издательство Словацкой Академии Наук
Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера Носáльова
Адрес редакции Братислава, Клеменсова 27

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE
Zeitschrift der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Jahrgang XVII, 1969, Nr. 1. Erscheint viermal im Jahre
Herausgegeben vom Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Redakteure Dr. Božena Filová und Dr. Viera Nosáľová
Redaktion Bratislava, Klemensova 27

SLOVAK ETHNOGRAPHY
Journal of the Slovak Academy of Sciences
Volume XVII, 1969, No. 1.
Published quarterly by the Slovak Academy of Sciences
Managing Editors Dr. Božena Filová and Dr. Viera Nosáľová
Editor Bratislava, Klemensova 27, Czechoslovakia

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE
revue de l'Académie slovaque des sciences
Anné XVII, 1969, No. 1. Paraît quatre fois par an
Aux Editions de l'Académie slovaque des sciences
Rédacteurs: Dr. Božena Filová et Dr. Viera Nosáľová
Rédaction Bratislava, Klemensova 27

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS
Časopis Slovenskej akadémie vied
Ročník XVII, 1969, číslo 1. — Vychádza štyri razy do roka
Vydáva Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavná redaktorka Dr. Božena Filová

Výkonný redaktor Pavol Stano

Redakčná rada: prof. Dr. Rudolf Bednárík, Dr. Soňa Burlasová, Dr. Emília Horváthová,
Dr. Soňa Kovačevičová, Dr. Jaroslav Kramařík, Dr. Michal Markuš, doc. Dr. Ján Michálek,
Dr. Ján Mjartan, Dr. Štefan Mruškovič, doc. Dr. Ján Podolák

Technická redaktorka Ladislava Haplová

Redakcia: Bratislava, Klemensova 27

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, n. p., Martin
Jednotlivé číslo Kčs 13,50, celoročné predplatné Kčs 54,—
Výmer PIO 2385/49-III/2

Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky a predplatné prijíma PNS — ústredná expedícia tlače, administrácia odbornej tlače, Gottwaldovo nám. 48, Bratislava. Možno objednať aj na každej pošte alebo u doručovateľa. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII.